

Het rantsoen van Lenderink bestaat uit een mengsel van gras, maïs en luzerne.

**Topkuilwinnaar bezoekt
Nederlandse collega in Frankrijk**

Twee veestapels, twee melktanks, één stal

Grond verwerven kan slechts via een commissie en meer melken zit er voorlopig niet in. Melkvee houden gaat in Frankrijk aanzienlijk anders dan in Nederland. Topkuilwinnaar 2013 Daan Langeveldt bezocht half september met collega's uit Overijssel de in 1997 naar Frankrijk geëmigreerde melkveehouder Jan Lenderink.

Aan grond en ruimte geen gebrek in Noordoost-Frankrijk. Grote uitgestrekte percelen maïs, graan en gras domineren het sterk glooiende landschap van de regio's Elzas en Lotharingen. Gele stofwolken krullen omhoog van de plekken waar Franse boeren wintertarwe zaaien in de droge kleigrond. Grazende melkkoeien zie je er weinig. Het meeste melkvee staat op stal. In dit agrarische gebied – waar Duitsland en Frankrijk door de eeuwen regelmatig aanspraak op maakten – namen Jan en Hanneke Lenderink in 1997 in de ongeveer 400 zielen tellende plaats Dolving een melkveebedrijf over en ontwikkelden dat tot een moderne onderneming met 130 melkkoeien op 125 hectare. Het ontplooiën van het Franse melkveebedrijf ging niet vanzelf en ging zeker niet over rozen, laat een openhartige Jan Lenderink weten. De ongeveer 40 melkveehouders en loonwerkers uit Overijssel en Topkuilwinnaar Daan Langeveldt uit Groesbeek luisteren aandachtig naar het verhaal van hun voormalig streekgenoot. Zij zijn twee dagen eerder naar dit gebied afgereisd om op uitnodiging van mechanisatiebedrijf Holvo in Lettele en Reesink Technische Handel in Apeldoorn de fabrieken van machinefabrikant Kuhn te bezichtigen en het melkveebedrijf van Lenderink te bezoeken. Ze zijn nieuwsgierig naar de ervaring van

Lenderink. De ene na de andere vraag wordt op hem afgevuurd. „Hoe ziet het rantsoen eruit?“ „Wat doe je met de mest?“ „Hoe hoog is de melkprijs?“ „Ben je van plan om het bedrijf volgend jaar, na beëindiging van het melkquotum, te vergroten?“ Geduldig staat Lenderink zijn Nederlandse collega's, en in enkele gevallen oud-plaatsgenoten, te woord en beantwoordt hij alle vragen.

Nieuwe mestwetgeving

In Lettele, waar ze tot 1997 een pachtbedrijf runden met 70 melkkoeien op 24 hectare, zag de familie door verandering van de pachtwet en de nieuwe mestwetgeving geen mogelijkheid om haar bedrijf te blijven ontwikkelen, legt Lenderink zijn situatie destijds in Nederland uit. Bovendien dreef de stadsuitbreiding van Deventer zijn pachtbedrijf steeds verder in het nauw. „De keuze was óf ander werk zoeken óf verhuizen.“ Ze kozen voor het laatste en dan wel verhuizen naar het buitenland waar bedrijven relatief goedkoop waren. „We hadden niet de ambitie voor een groot bedrijf. We willen rustig boeren, dus Oost-Duitsland viel af. In West-Frankrijk, waar het klimaat voor de melkveehouderij gunstig is, hebben we diverse bedrijven bezocht, maar konden niet

tot overeenkomst komen met de eigenaren. Uiteindelijk kwamen we bij dit bedrijf terecht, waar de eigenaar van 67 geen opvolger had. Het bedrijf ligt relatief dicht bij Nederland. Wanneer we bij familie of vrienden op bezoek willen, zijn we daar in zes uur tijd“, motiveert de melkveehouder de keuze voor deze locatie. Maar een bedrijf kopen gaat in Frankrijk niet zo makkelijk als in Nederland. „Als je nieuw bent, zijn er nog veel regels die je niet kent“, vertelt hij zijn gehoor. De koopconstructie is daar een van. Een bedrijf vergaren omdat je het meeste ervoor biedt, is er in Frankrijk niet bij. Om speculatie te voorkomen worden bedrijven en grond door een commissie aan belangstellenden toebedeeld. Dat bleek uiteindelijk voor Lenderink geen belemmering om het bedrijf te kunnen kopen.

Twee veestapels

De melkveehouder startte er met 60 melkkoeien en een quotum van 450.000 kilo melk. Aanvankelijk verbouwde hij gedeeltelijk graan op zijn percelen, maar daar wilde hij na enkele jaren vanaf om zich volledig toe te kunnen leggen op de melkveehouderij. Lenderink wilde graag groeien. Maar in het socialistische Frankrijk heeft de nationale overheid in Parijs een stevige vinger in de pap

over de gang van zaken in de regio's. Daarom is bedrijfsuitbreiding daar een kwestie van gunning. Dus ging de geboren Overijsselaar een samenwerking aan met een Franse collega die zijn bedrijf wilde afbouwen. Dat leidde tot een in Hollandse ogen bizarre situatie. De wet verhindert het samenvoegen van de veestapel en het melkquotum. Daarom bevatte de stal van Lenderink vanaf 2006 twee afzonderlijke veestapels en twee gescheiden melktanks. „Volgens de wet moest mijn Franse collega zelf zijn koeien verzorgen”, vertelt Lenderink. Samenwerken mocht, samenvoegen niet. In 2008 vond hij een juridische uitweg in deze situatie en smeedde alsnog beide veestapels tot een geheel. Het melkveebedrijf mocht voortaan 900.000 kilo melk leveren. Na deze stap was hij toe aan een volgende stap: nieuwbouw. Het proces om een nieuwe ligboxstal te bouwen zou vier jaar in beslag nemen. Twee jaar geleden nam Lenderink de nieuwe stal in gebruik. Daarin worden de koeien, kruislingen van zwartbont en Montbéliarde, in twee groepen door twee Lely-melkrobots gemolken. „Hoe zit het met de service van de melkrobots?” wil iemand van Lenderink weten. Het Nederlandse merk heeft in deze regio 400 automatische melksystemen aan het draaien, vertelt hij. „De vanuit Nederland ondersteunde service van

de Franse dealers is daardoor goed”, is zijn ervaring.

Eén Franse melkprijs

Een melkveehouder uit het gezelschap uit Nederland wil weten of, en zo ja hoe Lenderink zijn bedrijf wil ontwikkelen na het wegvallen van het melkquotum. Meer melk leveren zit er voorlopig niet in, vertelt deze aan zijn voormalige streekgenoten. „Mijn melkfabriek is een onderdeel van Lacatalis, een van de grootste melkverwerkers van de wereld. De onderneming werkt met een contractstelsel en wil niet meer melk hebben. Ook niet na april volgend jaar. Ik kan wel meer melk produceren, maar onze fabriek neemt het dus niet af. Dat is overigens niet in alle streken zo. In sommige gebieden is de melkproductie vrij en wordt er wel meer geproduceerd en gaat bovendien een deel van de melk de grens over naar Duitsland.”

Ruimte om zijn bedrijf te ontwikkelen is er vanuit Nederlands perspectief wel aanwezig. De laatste jaren zijn veel melkveehouders – veel boeren in de regio verbouwen graan en houden daarnaast vijftig tot zestig melkkoeien – gestopt met melken vanwege hoge graanprijzen. Maar melk erbij leasen of kopen is vanwege het Franse commissiesysteem een

moeizame, zo niet onbegaanbare weg. Toch ziet Lenderink mogelijkheden om zijn bedrijf verder te ontwikkelen. „Ons contract, dat een looptijd heeft van vijf jaar, loopt in 2018 af. Daarna kunnen we eventueel overstappen naar een andere afnemer.”

„Hoe zit het dan met de melkprijs?”, vraagt een melkveehouder. „Die is doorgaans iets lager dan in Nederland, maar is voor elke melkveehouder in Frankrijk gelijk”, weet Lenderink. „De basisprijs, waarmee de Franse overheid zich ook bemoeit, bedraagt op dit moment (half september, red.) ongeveer 35 cent. In januari tikte die kort even de 40 cent aan. De melkprijs in Frankrijk is wel stabiel dan die in Nederland. In 2008, toen de melkprijs daar hard onderuit ging, bleef de prijs hier boven de 30 cent”, vertelt Lenderink achter de stal, terwijl een paar meter verderop drijfmest vanaf de mestschuif in een opvang klettert.

De Nederlandse melkveehouder is voor zover hij weet de enige melkveehouder in de omgeving die mest injecteert. Zijn Franse collega's zien het nut van injecteren (mineralefficiëntie) niet in – de meeste melkveehouders kennen sowieso drijfmest niet omdat ze met stro in hun ligboxstallen werken – en beschouwen het als een onnodige kostenpost. Zelf vindt hij stro eigenlijk ook wel beter, maar vanwege de

Daan Langeveldt (links midden) in gesprek met Jan Lenderink (rechts midden) over het rantsoen van de Franse veestapel.

Sinds een paar jaar staan de koeien van Lenderink in een nieuwe ligboxenstal.

De kalveren huisvest Lenderink in eenlingboxen. Rechts is de oude ligboxenstal te zien; daarin worden de droge koeien en het jongvee gehuisvest.

bewerkelijkheid – „Stro moet je uiteindelijk drie tot vier keer verplaatsen” – kiest hij toch voor de Hollandse aanpak.

Dure A-brok

Dierlijke mest is in Frankrijk, in tegenstelling tot Nederland, een schaars product, vertelt Lenderink. Veel akkerbouwers strooien alleen kunstmest. Dat verklaart ook voor een deel waarom de maïs in deze regio minder ontwikkeld is dan in Nederland; het krijgt minder mest.

„Hoeveel melk geven de koeien?” wil een melkveehouder van zijn Franse collega weten. „Mijn koeien geven 8.500 kilo melk per koe per jaar. De gehalten kan ik niet vertellen. Die worden hier in Frankrijk op een andere basis berekend dan in Nederland. Dat maakt vergelijken lastig.”

„Hoe ziet het rantsoen eruit?” vraagt Topkuilwinnaar Daan Langeveldt tijdens

een rondgang over het bedrijf. „De koeien krijgen een mengkuil van gras, maïs en luzerne voorgeschoteld, aangevuld met mineralen en zeven bijproducten, waaronder tarweconcentraat in brokvorm. Een product dat 180 euro per ton kost en wat voederwaarde betreft tegen A-brok aanzit”, antwoordt Lenderink. Hij voert geen productiebrok bij, maar voegt wel soja toe aan het rantsoen, dat hij op de termijnmarkt koopt. „A-brok kost hier 270 euro per ton. Dat is aanzienlijk duurder dan bij jullie. De Nederlandse brokkenmakers kunnen daarom concurreren met brokkenmakers die in deze regio zijn gevestigd.”

De grasoogst in Lotharingen en de Elzas wordt beperkt door klimatologische omstandigheden. Door de droge hete zomers kan Lenderink alleen twee snedes in het voorjaar van het land halen. „Het gras blijft in de zomer wel groen, maar groeit dan niet”, weet hij uit ervaring. „De opbrengsten zijn ook lager; Engels

raaigras levert per jaar ongeveer 9 ton droge stof per hectare op en maïs ongeveer 15 ton.” Normaal gesproken voert hij maïs en gras in een verhouding van 50/50, maar de afgelopen jaren lag deze verhouding op 70/30. Lenderink moest tijdelijk grond buiten gebruik houden in verband met de aanleg van een nieuwe TGV-lijn vlak langs zijn boerderij. Het nieuwe spoor voor de Franse hogesnelheidstrein moet de reistijd van het 80 kilometer verderop in het oosten gelegen Straatsburg met Parijs met een half uur verkorten. Met grond afkomstig van de spooraanleg werd een perceel vlak langs het nieuwe traject met 10 meter opgehoogd. De schadevergoeding voor de bouwactiviteiten op en bij zijn percelen werd door de boekhouder berekend op basis van het gemiddelde inkomen van de afgelopen vier jaar. Na jaren van pionieren heeft de familie Lenderink het bedrijf ingericht zoals ze dat graag ziet. Een modern melkveebedrijf met veel ruimte en rust rond de boerderij. ■

Bezoek van de Kuhn-fabrieken in Saverne (FR)

Op uitnodiging van mechanisatiebedrijf Holvo uit Lettele en Reesink Technische Handel uit Apeldoorn bezocht de groep boeren uit Twente en Salland samen met Topkuilwinnaar Daan Langeveldt en diens vriendin daags voor het bezoek aan Lenderink de fabrieken van landbouwmachinefabrikant Kuhn in Saverne. In deze in het noordoosten van Frankrijk gelegen plaats begon Joseph Kuhn in 1828 een fabriek voor het fabriceren van weegsystemen. Vanaf 1864, toen de spoorweg tussen Straatsburg en Parijs in gebruik werd genomen, begon Kuhn met de fabricage van landbouwwerktuigen. Bijna 200 jaar later beschikt de multinational – Kuhn maakt sinds 1946 deel uit van het Zwitserse Bucher Industries – over negen fabrieken, waaronder een vestiging in Geldrop (NB), waar balenpersen worden gefabriceerd. In totaal kent het bedrijf tien productiegroepen, waaronder hooibouwwerktuigen, ploegen, zaaimachines, gewasbeschermingsmachines en voerwerktuigen. Deze fabrieken produceren jaarlijks ongeveer 65.000 producten, waarvan het bedrijf 62 procent in Europa verkoopt en 32 procent in Noord- en Zuid-Amerika. De fabriek in het hart van Saverne heeft een oppervlakte van 22 hectare. Het hele productieproces begint met een 1.050 graden hete staalsoep, waarvoor

meer energie nodig is dan voor het hele 12.000 inwoners tellende Saverne. Het basismateriaal wordt in een matrix gegoten. Nadat het materiaal is afgekoeld, neemt een specialist van Kuhn van elke portie een trekproef om de hardheid en de sterkte van het metaal te meten. Is

het materiaal niet goed, dan wordt de hele partij opnieuw omgesmolten of voor een andere toepassing gebruikt. Op deze manier verwerkt de fabriek jaarlijks 20.000 ton staal tot landbouwwerktuigen. Sinds 2007 maakt Kuhn gebruik van een nieuwe locatie in de omgeving van Saverne. Bij Kuhn MGM in Monswiller zetten de medewerkers van het bedrijf vooral grotere werktuigen in elkaar, waaronder harken en schudders. Bij het complex is ook een showroom van de machinafabrikant, die zowel binnen als buiten het neusje van de zalm uit het leveringspakket aan de internationale bezoekers presenteert. Terwijl buiten Oostenrijkse scholieren zich vergapen aan een zevenscharige ploeg, krijgt binnen een groep Italiaanse boeren een rondleiding langs grote zaaimachines, cirkelmaaiers volgens het door Piet Zweegers (PZ) ontwikkelde principe en balenpersen die in het Nederlandse Geldrop worden geproduceerd.